

Karel Staněk: K charakteru a významu portugalských aktivit v Maroku (1415–1769), Praha 2009, 172 stran.

Karel Staněk se rozhodl zkoumat mimořádně pozoruhodné a českými historiky v podstatě opomíjené téma – celkový vývoj, charakter a význam aktivit Portugalců v Maroku od jejich počátku v roce 1415 do roku 1769, kdy vyklidili Mazagão, poslední pevnost, již v severní Africe drželi.

Nezájem české historiografie rozhodně neznamena, že jde o téma okrajového významu. Naopak, v této souvislosti je nezbytné dát zapravdu autorovi, který dospěl ke správnému závěru, že *„zcela jedinečná geopolitická situace severozápadního cípu Afriky a jeho politické kontakty s okolními exponovanými regiony jihozápadní Evropy ... tak Maroku přisuzují nepopiratelný historický význam ve vzájemných euro-afrických kontaktech, jejichž svorník de facto představuje“*.

Předložená práce je rozdělena do dvou nestejně rozsáhlých částí. První část (*Politický vývoj*) obsahuje celkem jedenáct kapitol, z nichž počáteční Staněk věnoval potřebnému souhrnnému přehledu o vývoji v Maroku před příchodem Portugalců. Jádro práce dle mého názoru představuje devět následujících kapitol (2.–10.), v nichž autor chronologicky prezentuje a hodnotí vývoj portugalských aktivit od počátku, který je spojen s dobytím Ceuty v roce 1415, do katastrofy v bitvě u Alcácer Quibiru v roce 1578, po níž možnost ovládnutí Maroka Portugalci zanikla. Poslední, jedenáctá kapitola této části je pak věnována vývoji situace v letech 1578–1769, kdy se portugalská přítomnost omezovala na čtyři města (Arzila, Ceuta, Tanger a Mazagão).

Druhá, méně rozsáhlá část (*Charakteristika portugalského působení v Maroku*) obsahuje kapitoly věnované analýze vývoje určitých základních faktorů, které významně a dlouhodobě ovlivňovaly portugalské aktivity

v Maroku. Autor zde přináší mnohé pozoruhodné informace, postřehy a závěry, které se týkají obecných i speciálních otázek, ať již jde o vzájemné ovlivňování obou kultur, vývoj společnosti, správu, vojenství, ekonomiku či působení katolické církve.

Pro svou práci Staněk velmi efektivně a rozsáhle využil studijního pobytu v Portugalsku, kde se především věnoval zkoumání vydaných pramenů a studiu odborné literatury, nepochybně šlo většinou zdroje, které nejsou v České republice. Tato skutečnost i povaha zkoumaného tématu pak vysvětlují fakt, že téměř 90 % využitých titulů je v portugalštině. Z děl ostatní provenience autor využil několik prací v angličtině (8), jde jak o obecné přehledy (Abun-Nasr, Boxer, Oliver), tak studie věnované speciálním problémům (Cornell, Elbl, Vogt). Pokud jde o práce českých historiků, autor měl k dispozici pouze obecně zaměřené přehledy (Binková, Hala, Klíma, Polišenský, Barteček), které se zkoumanému problému věnují nanejvýš okrajově. Autor při své práci systematicky a adekvátním způsobem využil velké množství vydaných pramenů, pokud jde o odbornou literaturu, neponechal stranou žádnou publikaci, který má pro zkoumání zvolené problematiky základní význam. Prokázal vynikající schopnost kritického hodnocení pramenů, velmi svědomitě vytěžil i rozsáhlé množství odborných titulů. Také slovesná kvalita textu má velmi uspokojivou úroveň.

Karel Staněk předložil pozoruhodný text mimořádné kvality, ať již hodnotíme znalost tématu, jeho prezentaci, obsažená hodnocení či slovesnou stránku. Je mimo jakoukoli pochybnost, že úspěšně dosáhl cíle, který si jako badatel vytkl a prokázal schopnost samostatné odborné práce. Celková kvalita textu mne vede k tomu, abych na jeho základě doporučil udělení titulu PhDr.

V Hostivici, 28. února 2010

prof. PhDr. Aleš Skřivan, CSc.

